

SEGUÍ SIMARRO, JOSÉ MARÍA

Biotecnologia al menú

Manual de supervivència en el debat
transgènic

Carme Català Caturla

En aquest llibre José María Seguí recull una gran quantitat de dades de projectes i estudis relacionats amb l'ús dels transgènics i les possibles conseqüències.

Comença per explicar què és això de la manipulació genètica. Podem resumir-ho dient que es tracta de incorporar gens d'un altre organisme per obtenir allò que desitgem. És així que un transgènic és un aliment els gens del qual han estat modificats per obtenir un benefici. Aquesta tècnica permet cultivar espècies idèntiques a les existents, però resistents a plagues o a herbicides, a condicions ambientals adverses, o amb unes característiques particulars. D'aquesta manera podem aconseguir el mateix fruit o vegetal encara que d'una manera més econòmica i eficient.

Si bé l'objectiu prioritari que es persegueix amb els transgènics és disposar de dietes saludables i nutritives en un entorn econòmic just, en tot moment hi ha present la seguretat alimentària. Un exemple d'aquest fet que m'ha despertat interès és el projecte The Golden Rice Humanitarian Project. Algunes parts del món són deficitàries en vitamina A. Per solucionar-ho, i tenint en compte les dificultats per canviar la dieta d'aquestes societats, s'encetà un projecte per modificar genèticament l'arròs, el recurs alimentari preferent dels habitants d'aquestes zones, per tal que aquest poguera sintetitzar la vitamina A. Inicialment, l'arròs resultant no va ser aquell que s'esperaven, però unes noves investigacions permeteren obtenir una varietat d'arròs millorada amb la qual aconseguiren resultats increïbles.

Una altre propòsit de l'enginyeria genètica és aconseguir plantes que fabriquen compostos útils en els àmbits farmacèutic, biosanitari o industrial, per tal d'abaratir la producció així com millorar la seguretat. També ens referirem a la reducció en les necessitats d'adobs i tractaments fitosanitaris, amb la consegüent reducció de la contaminació del sòl agrícola.

Si en són tants els avantatges, per què aparentment hi ha tanta gent en contra dels transgènics?

L'autor també s'encara a aquest interrogant i comença per identificar els opositors. El moviment antitransgènics, afirma Seguí, està format, principalment, per persones que defensen la conservació de la natura, agricultors i consumidors que els consideren un perill per a la salut i l'estil de vida, i també pels moviments alternatius que veuen en aquestes plantes una perversa estratègia capitalista. Per descomptat, hi ha també la tendència de les persones a refusar allò que és desconegut.

Vegem els arguments que s'aporten. En primer lloc, Seguí afirma que els transgènics comercialitzats no presenten cap toxicitat. Si bé es pot originar alguna proteïna tòxica, els severos controls de seguretat que han de superar els productes transgènics fa pràcticament impossible que un producte nociu arribi al mercat. També descarta el caràcter al·lèrgic que sovint s'ha apuntat. S'ha constatat que els individus que han presentat algun símptoma al·lèrgic al transgènic també l'han presentat en l'espècie natural. Per evitar problemes, es proposa un etiquetatge correcte en el cas de possibles reaccions al·lèrgiques.

Un fet que causa temor en la societat és la possibilitat que un gen de resistència a antibiòtics (que s'utilitzava per comprovar si les plantes havien adquirit els gens), poguera incorporar-se a algun bacteri del nostre cos. Amb açò, aquests podrien resistir els antibiòtics i dificultar la superació de malalties infeccioses. Les tècniques modernes, però, no els utilitzen. Fins i tot, la legislació els prohibeix i obliga a retirar tots aquells productes que continguen el gen de resistència als antibiòtics.

Un aspecte que s'ha de tenir en compte és el de la pol·linització encreuada. Açò ocorre quan el pol·len d'una flor fecunda l'òvul d'una altra flor. Tanmateix, hi ha mesures per evitar la transferència de pol·len en els processos de producció (tant pel que fa a plantes silvestres com als cultius propers). Pel que fa a la pèrdua de biodiversitat, cal indicar que les plantes transgèniques no són pitjors que les varietats tradicionals. Les pràctiques de monocultiu i la selecció de varietats que es duen a terme des dels inicis de l'agricultura són igual de dolentes.

Respecte a la dependència de les empreses productores, avui en dia l'agricultura tradicional ja n'és dependent: els agricultors acudeixen a les empreses que comercialitzen les llavors més productives.

Sobre el possible augment de l'ús de pesticides en el conreu d'aquests productes, una estratègia que augmentaria les vendes de les empreses, les dades no ho confirmen. Per un costat, els llauradors podrien abusar dels pesticides, tractant les plantes constantment. Però com que interessa reduir els costos, no seria necessari prevenir l'aparició de males herbes amb un tractament constant. Per tant, no es pot saber si els pesticides seran o no més utilitzats en els cultius transgènics.

Un últim argument fa referència a l'Agència Espanyola de Seguretat Alimentària. Si aquest ens assegura que els aliments transgènics autoritzats no suposen cap risc per a la salut, per què n'hem de dubtar? Per què se segueix tenint por dels aliments transgènics i d'algunes tècniques biotecnològiques? Per què quan s'alerta respecte de la toxicitat d'algun producte ens refiem, però no així quan s'afirma la innocuïtat de les tècniques i productes biotecnològics?

La principal estratègia dels grups contraris de aquestes tècniques, segons Seguí, és dir allò que puga alarmar la ciutadania i amagar els possibles beneficis. És així que aquests grups no proporcionen tota la informació sobre el tema i, fins i tot, de vegades n'alteren les dades. La ignorància sobre aquestes qüestions ha arribat a un punt en què s'argumenta a partir de creences i no fent servir dades i estudis més complets.

També cal destacar que la societat de vegades no veu amb bons ulls els avanços científics i tecnològics. Sovint, aquestes àrees es veuen com a instruments del capitalisme i no com a formes de solucionar problemes. El que no es pot fer, com s'explica clarament en el llibre, és prohibir (com volen els grups antitransgènics) tot el que té alguna relació, perquè tot no és roí.

En l'última part del llibre es reflexiona sobre la prohibició d'aquests productes per part dels governs, tot i saber que els transgènics poden ajudar als que passen gana. Ací, Seguí veu un gran error per part dels polítics, ja que les seues decisions s'haurien de basar en fets constatats i no en allò que un grup de gent pensa, i això per no perdre els seus vots.

L'autor recomana informar la societat dels avanços científics i això amb un llenguatge planer. És el cas d'aquest llibre, que té com a objectiu transmetre tot allò que diu la ciència sobre els transgènics.

Una vegada conegudes les dades, s'ha de reflexionar sobre aquest problema i valorar les possibles amenaces que els transgènics puguen suposar. I és que no podem ignorar que la biotecnologia tracta de la manipulació de la vida i la natura, i això planteja debats ètics, morals i religiosos.

Com a reflexió personal i, reafirmant allò que he llegit, voldria compartir un punt de vista amb l'autor. Es tracta de l'obsessió d'alguns grups en un tema de poca importància, com és el de combatre els transgènics, i no mobilitzar-se en allò que de veritat considere important. Crec que el principal és documentar-se sobre el tema, ja que no es pot saber si s'hi està a favor o en contra sense conèixer els diversos punts de vista, però en el cas de no estar-hi d'acord, pense que hi ha temes més importants a tractar, s'han de fer propostes alternatives a aquests mètodes en cas de no estar d'acord i utilitzar tots recursos possibles i allò que sabem per resoldre els problemes que tenim plantejats.